

MÜDAFAAYA ÖVGÜ

Tercüme eden :

Prof. Edmond MARTIN—ACHARD

Dr. Burhan GÜRDOĞAN

[Cenevre Hukuk Fakültesi profesörlerinden Cenevre Barosu Reisi Prof. Edmond Martin-Achard'ın Cenevre'de Birleşmiş Milletler Sarayı'nda, Beynelmilel Hukukçular Kulübü (Cercle des juristes internationaux) önünde 13 Ocak 1961 günü vermiş olduğu konferansın metnini konferansçının izniyle meslekdaşlarımızın bilgisine sunuyoruz]

«Müdafaa» vazifesi teamülen bir meslekî teşekküle terettüp etmiştir. Bu teşekkül ekseriya kıskanılmış veya küçük görülmüş ve fakat belli bir işte, bir davayı müdafaa bahis mevzuu olduğunda büyüklüğünden fazla şüphe edilmemiştir. Eskiye bir nazar atfedecek olursak, daha Mısırlıların, Yunanlıların, Romalıların zamanında vazifeleri mahkemeler önünde maznunları müdafaadan ibaret olan kimselerin mevcudiyetini tesbit ederiz ki bu devirlerde gerek âmmece gerek şahıslarca yapılan ithamın fertleri nasıl bir şiddetle tehdit edebildiği bilinmektedir.

Böylece, müdafaa daima adaletin eserine iştirak etmiştir ve, Dalloz'la birlikte denilebilir ki, nerede bir adalet mevcut olmuşa, baro herhangi bir isim altında ve ona bağlı bir müessese olarak daima onun yanında yer almıştır.

Baro, «mahsus kaide ve âdetlere ve kendilerinin serbestçe seçtikleri bir heyetin otoritesine tâbi korporasyon halinde teşkilâtlanmış avukatlar» demektir.

Julius Magnus'dan şu pasajı zikretmeme müsaade ediniz :

«Bir beşer kültürü ve başkaları hakkında hüküm verecek insanlar mevcut olduğu müddetçe, aynı zamanda tecrübele-

riyle, ifade ve tahrir tarzlarındaki maharetleriyle, adalet talep edenlere yol gösterecek insanlar da mevcut olacaktır. Bir topluluğun vücut bulmasından itibaren, nerede ve hangi devirde olursa olsun, bir yerde hiç bir şekil ve iklime tâbi olmaksızın, diğer bir yerde pek sıkı kaidelere bağlı olarak, bir insanın diğerine verdiği bu hukukî desteği daima müşahede etmekteyiz. Avukatlık mesleğinin tarihini tetkik beşer kültürünün tarihini tetkik demektir».

Bu hükümler şüphesiz hoş ve baro için iltifatkâr hükümlerdir, fakat yanlış olduklarını sanmıyorum. Zira bu hükümler, tabiatıyla hukuk olduğu kadar tarih, felsefe ve iktisat da ihtiva eden bir tahsilden sonra başlayan fikrî ve ilmî bir faaliyetin teveccüh ettiği gayeyi göstermektedirler. Bu faaliyet beşer sevgisi ve şahsiyete hürmet esasları üzerine müessesistir.

Stajdan sonra hukukçu kendisine başvuracakların menfaatlerini değerlendirmek, anlamak ve müdafaa etmek için ilk silâhlarını iktisap etmiştir. O menfaatler ki, yerine göre, en azından insanların hayatı, şerefi, hürriyeti veya maddî varlıklarından başka bir şey değildirler. O insanlar ki, hukukçunun karşısında, oldukları gibi, kusurlarıyla, zaflarıyla, ıstıraplarıyla ve fakat aynı zamanda asil hamle ve emelleriyle yer almış bulunmaktadır.

İnsan, hayatı boyunca ve daimî surette, zorluklara, adaletsizliklere, kaderin darbelerine, yakınının aşağılık ve kötülüğüne maruz kahr. Bunlar onun muvazenesini bozarlar ve onda, bazan aşırı reaksiyonlar husule getirirler. İşte avukat, doktor gibi, din adamı gibi, oradadır; gerek müşterisine tesir ederek, gerek üçüncü şahıslar nezdinde müdahalede bulunarak ve nihayet gerek mahkemelere hitabederek, muvazene yi iade etmeye, her şeyi tekrar yerli yerine koymaya gayret edecektir.

Avukatın himaye ettiği menfaatler, şüphesiz beşerî menfaatlerdir; fakat bu menfaatler aynı zamanda, umumiyet itibariyle, hürmete şayan menfaatlerdir.

Avukat bir ahlâkçı değildir, müşterisi hakkında hüküm vermez, sadece askerî şef gibi, verilmiş bir durumdan hareket eder ve idrâkine, ilmîne, malûmatına ve tecrübesine da-

yanarak bu durumu müdafaaya ve elinden geldiği kadar ıslah etmeğe çalışır. Avukat bazan bizzat kendi müşterisini hasmının durumunu da nazara almaya veya yüce bir adaletin kaidelerine hürmet etmeğe sevkedecektir. Avukat adalet terazisine, hukukî delillerinin, çalışmasının, araştırmalarının, enerjisinin ağırlığını ve keza şahsî inancını koyacak ve şayet tabiat kendisini bir ikna hüneriyle, bir hitabet sanatıyla tevhiz etmişse bütün bu melekelerini karşısındakini iknaya tahsis edecektir. Bizzat kendisi inanmamış olan avukat, hitabettiği kimselere tesir etmekte çok zahmet çekecektir. Maurice Garçon'un yazdığı gibi, «inanış, belâgatin büyük kaynaklarından biridir. Bazı mübalâğacı hatiplerin kendilerini inanmış gibi göstermeğe muvaffak olabildikleri doğru ise de, inancın, umumiyetle taklidi mümkün olmayan ve ikna etmek için esaslı bir vasıf olan otoriteyi bahşeden bir dille konuştuğunu kabul etmek lâzımdır».

Her vekâlet münasebetinin, hususiyle doktoru veya avukatı müşterisine bağliyan vekâletin mesnedinde itimat mevcuttur ve bu itimat, fikrine başvuru olanlar için meşakkatli yükler, büyük endişeler ve ağır bir mesuliyet yaratır. Halk her zaman bu mesuliyetin ağırlığını nazarı itibare almaz ve bu mesuliyetin yıpratmadığı meslekdaşlarımızın sayısı pek azdır.

Meseleler bizi daima takip ederler ve biri diğeri üzerine ilâve olunurlar. Harekete geçmek, bir dava açmak, istinaf ve temyiz etmek, şu şahidi dinletmek, filân delili serdetmek, falan gerekçeyi ileri sürmek lâzım mıdır? Filân vakıaları belirtmeli mi, yoksa bu vakıalar meskût geçilebilir mi? Meslek sırrı nerede başlar? Müşterinin tezinden inhirafa hakkımız var mı? Şu muhakeme usulüne başvurursak kabule şayan olacak mıdır?

Öyle haller vardır ki kararın gecikmeksizin verilmesi lâzımdır, zira hiçbir şey yapmamak vaziyet almaya muadildir. Fakat harekete geçmek de, bazan endişeli olabilecek bir yol üzerinde angaje olmak demektir ve avukat ekser zamanlar, gayretlerinin neticesine intizaren müşterisinin yükünü yalnız başına taşır. Bu gayretler, gerek hâkimlerin anlayışsızlığı yüzünden (ki teamüle göre ancak üç gün müddetle tel'ini müm-

kündür), gerek kendisine müşkülâtsiz görünen bir davanın kazanılmasını tabii bulan müvekkil tarafından takdir edilmedikleri için mükâfatlandırılmış da olmazlar.

Bununla beraber, avukatlık mesleği, bu ağır külfetlere rağmen, istiklâliyle, hayatiyetiyle, husule getirdiği durumların tenevvüyle, mutlak bir hürriyet içinde kendini ifade etmenin, icabettiğinde mevkii nekadar yüksek olursa olsun herkesi tenkid etmenin ve inandırmaya çalışmanın doğurduğu zevk ile öyle bir itminan verir ki kendi arzusuyla mesleği terkedenler bu sebeple çok nadirdir.

Avukat, umumiyetle her insan gibi, bir adalet idealiyle hareket eder; fakat o, bir başkasına nazaran, hususî hallerde, bu haller ister hususî menfaatlere, ister devletin siyasi meselelerine taallük etsin, bu adalet hissini tebarüz ettirmek ve noktai nazarın ifade eylemek hususunda daha fazla fırsata sahiptir.

Şayet ferd için hikmetin başlangıcı jandarma korkusu ise (1), avukat korkusu da belki idare ve iktidar için hikmetin başlangıcıdır.

Bu hukukî mücadelelerde «hakikat» nerede bulunmaktadır? Yirmi asır önce Pilate'in (2) zihnini işgal eden ve Pirandello'nun herkese bir hakikat tanımak suretiyle halletmiş olduğu mesele (3). Bu arz üzerinde bir çok hakikat mevcut olabileceğini iddia etmek bir skandal değildir. Bilfarz kanunî hakikat, kazaî içtihadın koyduğu hakikatle, objektif hakikat subjektif hakikatle, adlî hakikat, bir majüskülle yazılan -ve ne ferd ne de hâkim tarafından ulaşılması muhakkak olan - «Hakikat» le tearuz edebilir.

Yekdiğerine zıt davaların avukatlar tarafından aynı asalet ve hüsnüniyetle müdafaa edilebilmesini izah eden sebep-

-
- (1) «La crainte du gendarme est le commencement de la sagesse»
- Fransız darbimeseli -
 - (2) İsa'yı, suçsuzluğuna vicdanen kani bulunmasına rağmen, mahkemeye vermek zorunda kalan Romalı vali.
 - (3) Konferansçı, İtalyan piyes ve roman yazarı Luigi Pirandello'nun «A chacun sa vérité» adlı piyesine telmihde bulunmaktadır.

leri aramak şayet gerekliyse, bu sebepler şüphesiz müdafilerin bu noktâi nazar çeşitliliğinde bulunacaktır. Fakat bu sebepler, aynı zamanda gerek avukatların, vakıaların henüz tesbit edilmemiş bulunduğu bir anda, müşterilerine, bazan aşırı olarak itimat etmelerinden, gerek ekseriya bir nevi yardım etmek ihtiyacından ve nihayet onu da diyelim, bizleri bazan müvekkilin tezine kolaylıkla iltihaka sevkeden bir nevi meslekî dalâletten de doğmaktadır.

Fakat bizzat kendi müvekkillerine hasımlarının dahi ileri sürmeyi tahayyül etmeyecekleri delillerle karşı koyan ve işi vicdanına uygun bulmadığı için reddeden bir çok avukatın reaksiyonu da bilinmektedir. Baro Reisi Payen'in yazmış olduğu gibi, avukat, otoritesini müdafaa ettiği, hatta kazandığı işlerden değil, müdafaa etmediği işlerden kazanır.

İşte bazılarının yüksek vasfı aşikâr olan bu davranışlar, adlî müdahalenin meşru, hürmete şayan ve temiz karakterini izah etmektedirler.

Şüphesiz, kazanç cazibesi avukatı bir davayı kötü niyetle takipte cesaretlendirebilir, böyle ifrat halleri de vardır. Baro sinesinde yalnız azizleri topladığı iddiasında değildir. Fakat meslekdaşlarımla münakaşa ettikçe, onları işbaşında gördükçe, mesleğimizin esaslı ve en güzel zevklerinin maddî meselelerden sıyrılmış olduğuna daha fazla kani oluyorum. Tezini muzaffer kılmanın, hâkime kabul ettirilen bir içtihadı yaratmış olmanın itminanı, bir adaletsizliği veya böyle telâkki edilmiş bir durumu telâfi etmenin sevinci, adalet faaliyetine iştirak edenler için paha biçilmez bir saadet teşkil ederler.

Bizi mesleğimize bağlayan ve mesleği terkenlerde bazan büyük pişmanlık doğuran şey, hayatın muayyen bir gerçeğine iştirak etmek ve bu mevcudiyet içinde, tam bir istiklâl ve hürriyetle, kendilerine bir destek arayan insanlara yol gösterebilmek duygusudur.

Geniş mânada kullandığımız -zira her zaman dâva mevzuubahis olmaz- bu dominus litis rolü, rollerin en güzeli ve en heyecan vericisidir. Bu rol, kendisini beşerî veçhesiyle olduğu kadar fikrî karakteriyle ona tahsis edenlere aşk ve ih-

tiras verir. Bir hal tarzı aramak, bir nazariye, bir deliller manzumesi inşâ etmek, muhasım bir tezi cevaplandırmaya uğraşmak ve icabında - ki bu vazifelerimizin en ehemmiyetsizi değildir - uzlaştırma yolları aramak, başkalarını anlayış gösterme gayretine icbar etmek, - ve ekseriya hasım tarafın müşaviri veya bir çok bağların bizi kendisine bağladığı hâkimle birlikte - makûl ve yapıcı hal tarzını bulmaya çalışmak, bütün bunlar fikir için olduğu kadar gönül için de tatmin edici faaliyetlerdir. Böylece avukatlar, en küçük akisleri aleniyetleri dolayısıyla ayyuka çıkan mahkeme celselerinden uzaktadırlar; avukatların ekserisinin çalışması, yazıhanelerinin sükûtunda veya hararetle geçse dahi hususî büroların nazik atmosferi içinde, her türlü reklâm^ddan uzak ve ekseriya müşterilerinin gıyabında cereyan eder. Ve bununla beraber, zor bir davanın hazırlığı, araştırması ve müdafaa^{sı}, nasıl bir çalışma ve hazırlanmayı, nasıl bir fikrî ve teksifî gayreti icabettirir.

«Haklı dava» problemi şüphesiz nazik bir meseledir, fakat gördüğümüz gibi her iki müdafî için de haklı dava mevcut olabilir. Birisi kanuna, diğeri kazaî içtihadı, birisi kanunun lâfzına, diğeri kanunî metnin ruhuna istinad edecektir.

Bir gün bir meslekdaşımınla birlikte sorgu hâkiminin bürosunda iki kişiye refakat ediyordum. Bu şahıslardan birincisi, bir otomobil kazasında, ikincisinin kızının ölümüne sebebiyet vermişti. Her ikisi de aynı felâketle yekdiğerine bağlanmış ve aynı felâketin altında ezilmişlerdi. Her ikisinin de adalet önünde yardıma ihtiyaçları vardı. Her ikisinin de farklı hatta zıd mesnetlerine rağmen, müdafaa edilecek bir haklı davası mevcut değil miydi ?

Haklı dâva meselesi nâzik ve prensip olarak herkesin şahsî takdirine bırakılması gereken bir mesele olduğu gibi, muhakeme usulünde veya adlî mücadelede kullanılacak vasıtalar meselesi de aynı derecede nazik bir meseledir. Fakat bu mevzu^da, sıkı kaidelere, meslekî âdetlere başvurmak daha kolaydır, zira bazı vasıtalar daha ilk bakışta dürüstlükten uzak ve davanın muvazenesini bozmaya müsait bir karakter arzederler. Hususiyile, vazı kanunu normal olarak müdafilerin emniyetine tahsis edilmiş vasıtalar onları mahrum etmeğe sevkedebilecek, davayı uzatmaya mâtuf manevrala-

ların sistematik bir şekilde istimalini kastediyorum. Bununla beraber bir muhakeme usulünün davayı uzatıcı veya aşırı olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran devlete verilmelidir. Zira bu sefer devletin, müdafaanın meşru haklarını tahdit için bu delili suistimal etmesi tehlikesi mevcuttur.

Öyle görünüyor ki bu noktada en iyi kontrolü bizzat avukatların teşkil ettiği ve usul kaidelerinin tatbikinde mükemmel bilgiye sahip, suistimal hallerinde daima bir sertlik ve ciddiyet delili vermiş olan heyetler yapabilir; bunlar da müdafiler arasında sıkı bir disiplini idameyle ve mesleğin liyakatle ve istiklâl içinde icrasını teminle vazifeli Baro İdare Heyetleridir.

Şimdi, müdafaanın rolünün bugünkü dünyada haiz bulunduğu ehemmiyeti tebarüz ettirmeğe çalışacağım. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, gördüğümüz gibi bu rol aslâ ihmal edilebilir duruma düşmemiştir, fakat mazinin bazı devirlerinde bu rolün herkesi aynı derecede ilgilendirmedeği düşünülebilir. Yaşadığımız devir gibi hürriyetin, ferdiyetçiliğin, şahsiyetin ağır şekilde tehdit altında bulunduğu kriz zamanlarında bu aslî değerleri avukatlık mesleğinden başka hangi meslek kurtarmaya çalışabilir? Bugün ne görmekteyiz? Siyasi, iktisadî felsefî tezlerin ekserisinin müdafaasında, sağda olduğu gibi solda, en çeşitli hareketlerin başında, mitinglerde, umumî toplantılarda, parlâmentolarda, hatta barikatların üzerinde avukat bulunmaktadır. Şüphesiz bazı memleketlerde adalet müdafiinin sözünün tahdidine, hatta tamamıyla ortadan kaldırılmasına çalışılıyor, zira bazı rejimler muhalefete tahammül etmezler. Baro Reisi Arrighi'nin geçen Aralık ayında Paris Adalet Sarayı'nda staj konferansının açılış merasimi dolayısıyla verdiği nutkunda hatırlattığı gibi «Devlet kuvvetli oldukça, hürriyete, yani Baromuza hürmet etmeğe daha müsaittir».

Fakat devletin zayıf bulunduğu ve teşkilâtlanmış müdafaadan çekindiği bir çok devirler de olmuştur. Fransız İhtilâli baroyu tamamen ilgaya ve avukatların yerine meslekten olmayan müdafiler ikame etmeye kadar gitmişti ve bu müdafiler, Thibaudot'nun Henri Robert tarafından nakledilen ifadesiyle «tahsilsiz ve unvansız, müşterilerini iğrenç bir tamahkârlıkla müdafa ediyorlardı».

Bu buhranlı devirlerde, an'anelerine sadık eski avukatların gösterdiği harikulâde cesaret malûmdur. XVI ıncı Louis'in avukatı olan ve Konvansiyon Meclisine hitaben «sizin aranızda hâkimleri arıyorum, fakat itham edenlerden başka kimse göremiyorum» ve «Şüphesiz bugün sizinkine müsavi bir kudret mevcut değildir, fakat sizde mevcut olmayan bir kudret daha var ki o da haklı olmanın kudretidir» diyen Sèze'i zikrederim.

Müdafaasını müteakip tevkif edilen, Marie Antoinette'in avukatı Chauveau-Lagarde'ı, «Konvansiyona hakikati ve başımı getiriyorum, birinciyi dinledikten sonra ikinciye dilediğini yapabilir» diyen Berryer'i hatırlıyalım.

Günümüze yakın zamanlarda, daha nice avukat mahkemeler önünde veya parlâmentolarda, yalnız bir şahsın değil, kendilerini ve hâkimleri aşan mukaddes bir dâvanın müdafileri olarak aynı şekilde cesaret delilleri vermişlerdir.

Buraya kadar sizlere avukatlık mesleğinin vasıflarından bazılarını hatırlatmaya çalıştım, fakat demeğe hacet yoktur ki bu meslek ancak bir hürriyet çerçevesi, kanunla açıkça tâyin ve tanzim edilmiş bir teşkilât ve kanunîlik dahilinde hakkiyle icra edilebilir. Bu kanunîlik avukata da tallûk eder. zira avukat bizzat dermeyan ettiği kaidelerden tecerrüt edemez. Fakat bu kanunîliğe aynı şekilde iktidar ve hâkimler de riayet etmelidir. Zira iktidar beşer şahsiyetine hürmet etmez ve demokratik kanunlar çıkarmazsa, hâkimler müstakil değillerse ve hakka hürmet etmezlerse, müdafilerin gayreti, onların müdafaa yapmalarına müsaade edildiği farzedilse dahi, muvaffakiyetsizliğe mahkûm olacaktır.

Dünyamız, şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla, herkesi modern tekniğin terakki ve buhranlarına intibak ettirmeğe çalışacak hukukçulara muhtaçtır. Avukat Flavien Lalive'in hatırlattığı gibi «hukukçuların rol ve vazifelerinin git-tikçe artan bir ehemmiyet ve müstaceliyet kazandığı bir dünyada yaşıyoruz» ve hukukçular arasında müdafaanın rolü daima daha büyük bir vüs'at kazanmaktadır. Baro Reisi Arrighi meslekdaşlarına şunu diyordu : «Sizler öyle bir kâinat içinde yaşıyorsunuz ki bu kainatta müstevli bir teknokrasi tarafından desteklenen despotluğun bütün çeşitleri karşılaş-

maktadır. Yaşadığımız dünya ferd ve kitle arasında bir muvazene kurmaya çalışmakta ve bu muvazeneyi ne ferde ne de kitleye tamamen feda etmek istemektedir. İşte bu şartlar içinde sizler bir ferdin hürriyetini müdafaa edeken aynı zamanda insan hürriyetlerini müdafaa etmektesiniz».

«İşte vazifemizin asalet ve nezaketi budur: **Bir karınca** yuvasını andıran kitleye karşı ferdi ele alarak insan haysiyet ve hürriyetini, bu haysiyet ve hürriyetin ancak herkesin bir ferd için, bir ferdin herkes için haiz olacağı karşılıklı hürmet ve hizmet anlayışı üzerine kurulu ve teşkilâtlanması ve yükseltilmesi devlete ait olan bir cemiyette serpileceğini, idame edeceğini ve büyümeğe devam edeceğini unutmaksızın müdafaa etmek».

Asırlardanberi avukatların an'anevi müdahalelerine ve Baroların sağlam teşkilâtına alışmış olan bizim memleketlerimizde dahi, müteyakkız olmak şarttır; zira devlet, gittikçe artan bir şekilde, ferdlerin imtiyazları üzerinde hak iddia etmektedir. Pek farklı bir hukuk telâkkisine sahip olan Doğu memleketlerine gelince, öyle görünüyor ki bu memleketler de her zamankinden daha ziyade, bir nev'i kanunîlik prensibi telâkkisiyle, bir hukukî emniyet ihtiyacını şiddetle hissetmektedirler. Şüphesiz bu memleketlerin kanunlarının, müsbet hukuklarının muhtevası bizim batı mevzuatımızdan ehemmiyetli şekilde farklıdır, fakat tezahür eden bu kanunîlik arzusu dikkatimizi çekmemelik edemez.

Hukukçuların faaliyeti hususiyle genç memleketlerde kendini gösterebilir ve göstermelidir ve bu mevzuda temenni edilir ki dünyanın diğer milletlerine bazan pek kötü örnekler vermiş olan ihtiyar Avrupamız, malik olduğu iyi şeyleri, yani asil ve menfaatten uzak bir ruh içinde şahsiyete hürmet esası üzerine müesses asırdide bir kültürün meyvalarını bu memleketler için muhafaza etmesini bilecektir.

Ancak, genç milletlerin ahenkli inkişafıyla ilgilenen yalnız Avrupa değildir. Büyük ve zengin bir maziye sahip diğer memleketler de bu mevzuyla endişelenmektedirler. Burada 1959 yılında Yeni Delhi'de toplanan ve Avrupalı hukukçuların yanında, Hindistan, Pakistan, Seylân, Endonezya, Singapur, Malezya, Vietnam, Kamboç, Birmanya, Lübnan, Fas, Libya,

Birleşik Arap Cumhuriyeti ve Afrika hukukçularından teşekkül eden Yeni Delhi kongresinin bazı kararlarını hatırlatmak benim için bir zevk teşkil edecektir. Aşağı yukarı 50 memleketten ve dünyanın bütün kıt'alarından gelen bu hukukçular, yetişme tarzlarının, fikirlerinin, karşılıklı durumlarının tenevvüü içinde bir hareket noktası, müşterek bir mahreç aramışlar ve herşeyden evvel herkes için kabule şayan bir kanunilik prensibi telâkkisi, beşer haysiyetinin hürmet göreceği bir düşünce tarzı ve cemiyetin bütün azalarına temin edilen âdil hayat şartları üzerinde anlaşmaya gayret etmişlerdir.

Bu kongrede konuşan Hindistan Başsavcısı, eski hukuk kitaplarımızın kanuna kralın fevkinde bir yer verdiğini hatırlattı ve kanunilik prensibini târife çalışarak ferdin haklarının ve haysiyetinin ancak serbest seçimlerin mevcut olduğu ve kanunların halk tarafından usulüne uygun olarak seçilen mümessillerce yapıldığı memleketlerde korunabileceğini belirtti ve şunları ilâve etti : «İnsan haklarına hürmeti teminat altına alan ve onların tatbikine müsaade eden aslî hürriyetler, ancak adaletin müstakil hâkimler tarafından icra edildiği ve baronun bu hürriyetleri tanıtmak hususunda ferde yardım etmeğe ehil ve arzulu bulunduğu memleketlerde neşvünema bulabilir».

Hindistan Başvekili Pandit Nehru ise, cemiyetin tekâmül ettiğini, sınaî ve teknik terakkiler neticesinde şekil değiştirdiğini ve mevzuat bu duruma kendisini kâfi derecede sür'atle intibak ettirmedeği takdirde teknik terakki gibi faktörlerin tazyiki ile maziye ait bir hürriyetle cemiyetin tekâmülü arasında bir uçurum husule geleceğini belirtmekle beraber, kanunun medenî hayatın temeli olduğu vakıası üzerinde ısrar etti. Bizzat hukuk da, bazı daimî prensipler istisna edilirse, tekâmül etmektedir. Bu sebeple istikrar ve değişme aynı tempoda yürümelidir. Kanunilik prensibi herkese eşit muamele yapılmasını, her türlü ırk tefrikinin ortadan kalmasını, insan haklarının himayesini gerektirir.

Nihayet Nehru şu neticeye vardı ki, bütün bunlar, hukukun üstünlüğünün beşer şahsiyetinin üstünlüğünün yalnız bir veçhesini teşkil ettiği düşüncesine münker olmaktadır. Kanunilik prensibi ne hayatın problemlerinden tecerrüd edebilir

ve ne de bugün zamanı geçmiş meselelerle vakit kaybedebilir. Bu prensip bugünkü dünyanın meselelerini karşılamak zordur.

İşte Delhi Kongresi'nin kendisini vakfettiği vazife bu olmuştur. Kongre, kanunilik prensibinin hususiyle ceza usulü ile münasebetini inceliyerek ferdin kendini müdafaa etmek hakkını teyit etmiştir. Kongrenin vardığı neticelere göre bu prensibin bir ceza davasına ithal ettiği esaslar şunlardır :

1. Maznunun davanın her halinde kendi seçtiği bir müşavirin yardımından faydalanmaya ve onunla tam bir hürriyet içinde temasta bulunmaya hakkı olmalıdır;

2. Aleyhindeki itham sebepleri sarahatle kendisine bildirilmelidir;

3. Müdafaa şahitleri ikamesine ve onların sorgusunda hazır bulunmaya hakkı olmalıdır :

4. Hiç olmazsa ehemmiyetli işlerde davadan evvel ve zamanında, iddia makamınca toplanmış dava unsurlarının mahiyeti kendisine tebliğ edilmelidir;

5. İddia şahitlerinin sorgusunda hazır bulunmaya veya onları tekrar dinletmeye hakkı olmalıdır.

İfade edilen diğer esaslı prensipler şunlardır :

a) Hiçbir maznun veya şahit maddî veya ruhî bir cebre tâbi tutulamaz.

b) Ceza davası, kanunun derpiş ettiği istisnalar mahfuz olmak üzere, alenî cereyan etmelidir,

c) Matbuat ceza dâvasının safahatını nakledebilmelidir, ancak gerek davadan evvel ve gerek dava sırasında davanın bitaraf cereyanına hâlel vermeğe müsait her türlü haberin neşrine müsaade, kanunilik prensibiyle bağdaşmaz.

d) Her ceza mahkûmiyeti ve tahliye talebini reddeden her karar aleyhine en az bir müracaat yolu mevcut olmalıdır.

e) Kanunilik prensibine hürmet edilmesini temin için, bir nizama bağlanmış, kendi faaliyetlerini serbestçe kendileri tanzim eden hukukî mesleklerin mevcudiyeti elzemdir.

Nasıl bir adalet telâkkisine sahip olunursa olunsun, nasıl bir sisteme bağlanılırsa bağlanılsın, bu tezlerin doğruluğuna muhalefet edilebileceğini sanmıyorum. Ne bahtiyarlıktır ki bu tezler 50 memleketin seçkin hukukçuları tarafından Mahatma Gandhi'nin memleketinde münakaşa ve kabul edilmiştir.

Yakında Nijerya'da yeni bir toplantı akdetmiş olan Beynelmîlel Hukukçular Komisyonu'nun (4) Hindistan başşehirinde iki yıl önce toplanan Kongre'sinden bu uzun izahatı, beni dinlemekle bana şeref bahşeden ünlü hukukçulara, hiç kimsenin dünyanın bugün vazettiği çetin problemlere bigâne kalamıyacağını belirtmek için verdim. Bu problemler, hususiyle, beşerî münasebetlerin âmir ve nâzımı olan hukukçulara, daha hususî olarak da avukatlara tallûk etmektedir. Müdafaa'nın rolü daima büyümektedir ve her memlekette kendini teyid ettirmelidir. Vazifelerinin maziye intikal etmiş bir vazife değil, her gün daha büyük gerçeklik ve nüfuz iktisab eden bir vazife olduğunu düşünmek bilhassa genç avukatlar için heyecan ve ihtiras vericidir.

Mazideki büyüklüğünden hiçbir şey inkâr etmeksizin, Müdafaa, aynı ruhla, yeni vazifelerde mücadeleye âmade bulunmaktadır.

-
- (4) Beynelmîlel hukukçular komisyonu, Birleşmiş Milletler ekonomik ve sosyal konseyi nezdinde B kategorisinin istişarî statüsünü haiz, hükümet dışı ve siyasî karakteri olmayan bir teşekküldür. Gayesi, hukukun üstünlüğünü ve bir kanunilik rejimini desteklemek ve terakki ettirmektir. Azalarının sayısı azamî 25 olarak tesbit edilmiştir. Komisyon 1952'de kurulmuş ve daimî sekreterliği La Haye'de yerleşmişti. 1959 yılında bu daimî sekreterlik Cenevre'ye nakledildi, merkezi rue du Mont-de Sion No, 6'da bulunmaktadır.

Komisyonun kesif bir faaliyeti vardır. Hususiyle bir bülten, bir dergi, bir haberler bülteni ve hususî incelemeler ve raporlar neşreder. Komisyon vasıtasıyla bir buçuk milyondan fazla doküman tevzi edilmiş bulunmaktadır. Genel Sekreterlik vazifesi 1958-1961 yıllarında Cenevre Barosu avukatlarından Dr. Jean Flavien Lalive tarafından ifa edilmiştir. Konsey âzaları arasında bir çok avukat bulunmaktadır. (Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique vol. XV, No. 2, s. 97 den).